

יו"ל ע"י

מוסדות ויזניץ ווישווא

ירושלים

בנשיאות

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פרשת כי תצא תשע"ט

גליון קי"ד

תפארת וזניץ

חידושי תורה נפלאים מספה"ק שארית מנחם

פרקי תולדות

מוכ"ק מרן רביה"ק בעל
שיארית מנחם מווישווא זי"ע

הישיבה בווישווא

בשנה אחרת זימן אליו רבנו הצטרף למסעו לאביו בחג הפסח את תלמידו ר' חיים מאיר שטיין ז"ל ובשנה אחרת נטל עימו את תלמידו ר' נח הערש איילנדר ז"ל וכל זאת כהוקרה על שקידתם והצטיינותם בלימודיהם ר' שלמה זלמן מוזס ז"ל שהיה בן בית אצל הרבי ו"מזכיר הישיבה" זכה להתלוות אליו פעמיים בנסיעותיו לחצר הס"ק בגרוסוורדיין - בליל הסדר, ובימים הנוראים.

והעיד התלמיד ר' ישראל טבק דל כי שנה אחת נלוותה לרבנו קבוצה גדולה של תלמידים בנוסעו לחג השבועות לגרוסוורדיין, והס"ק הרעיף עליהם רוב אהבה וחיבה, וזכו לקרבה מיוחדת בחצר הקודש.

באחת השנים שהה הס"ק בגרוסוורדיין בחנוכה (בדרך כלל שהה בוויזניצא, לרגל יומא דהילולא של אביו הקדוש זיע"א), ורבנו התכוון להסתופף שם בצל אביו הק'. הוריו של אחד מתלמידי הישיבה, ר' אברהם יצחק פרידמן ז"ל, התגוררו בגרוסוורדיין, ורבנו הבטיח לו, כי כשיתמיד בלימודיו ויעמוד בכור המבחן בסוגיא הנלמדת, יקחהו עמו לגרוסוורדיין לימי החנוכה, ואכן, ר' אברהם יצחק הצליח לעמוד במשימה, ורבנו צירפו לנסיעתו. מיד בהגיעם לגרוסוורדיין, סר רבנו למעון אביו ליטול הימנו ברכת שלום, והציג בפניו את תלמידו, באומרו: "בחור זה הנו בנו של ר, מענדיל לייב פרידמן", ואף שיבחו וקילסו על התמדתו ושקידתו בתורה. פניו של הס"ק נהרו משמחה, ואז פנה לבחור והחווה בידו לעבר רבנו, באומרו: "כל המעלות ישנן לבני, חוץ מחסרון אחד - שהוא בני..."

התלמיד הג"ר ישראל אריה זלמנוביץ (לימים אב"ד עכו), למד בישיבה עוד לפני שהגיע לגיל בר מצווה. כשעבר בהצלחה רבה את כור-המבחן, הפליא רבנו את ידיעותיו ועודדו בחיבה: "טוב מאוד, טוב מאוד!" - ובשבוע הבא עוד יותר טוב", כך עודד רבנו את התלמידים בשקידתם, גם בדברי תשבחות ובצינונים לשבח, כשהוכיחו את ידיעותיהם בתורה.

לכוון לש"ש, ונתנו ה' אלהיך בידך שישלים אתך ושבת שביו, והטעם לעשות כן הוא למען להעלות גם הארציות לשורשו, לכן שבי"ו הר"ת יתגדל ויתקדש ש'מו ב'ארץ.

המלחמה תהא בלבו

כי תצא למלחמה על אויבך וגו'.

וברש"י במלחמת הרשות הכתוב מדבר, י"ל עפ"מ דאיתא בחובת הלבבות (שער הפרישות ריש פ"ד) הפרוש צריך להיות צהלתו בפניו ואבלו בלבו, וזה הוא מדתו של הקב"ה כביכול במסתרים תבכה נפשי (עיין חגיגה ה' ע"ב).

וזה בקשתנו שועתנו קבל ושמע צעקתנו שבלבנו, יודע תעלומות ורואה בתוך לבנו הנסתר מכל חי, והנה הר"ת של ש'ועתנו ק'בל ו'שמע צ'עקתנו י'ודע ת'עלומות עולה רש"ת, וזה שרמז כי תצא למלחמה על אויבך ופרש"י במלחמת רשות, שהמלחמה תהיה בפנים לבו, ובזה נזכה לנצח אויבינו במהרה.

כל הישועות נעשות בכח התורה

ואתה עיף ויגע ולא ירא אלקים וגו' תמחה את זכר עמלק וגו'.

אפשר לפרש על פי מש"כ בספה"ק קדושת לוי דע"י לימוד התורה אינו צריך האדם לפעולות גשמיות להוושע מאויביו, רק כל הישועות נעשות ע"י התורה הקדושה. ולזה כשבאו בני ישראל לרפידיים וכדרשת חכמינו ז"ל במכילתא שרפו ידיהם מן התורה נצטרכו למלחמה. וזהו שאמר הכתוב ואתה עיף ויגע ולא ירא אלקים, וכאשר יש רפיון בדברי תורה, אז 'תמחה את זכר עמלק, יש צורך בפעולתך למחוט.

לעסוק בגשמיות לשם שמים

כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבת שביו.

ופרש"י במלחמת הרשות הכתוב מדבר. אפשר לומר דהנה יש שני דרכים לעבודת השי"ת. א' ע"י סיגופים, ועי"כ יסורין מושלים בגופו, וחיייו אינם חיים, כדאיתא בביצה (ל"ב ע"ב) ג' חיייהו אינם חייין, ואחד מהם מי שיסורים מושלים בגופו, ולכך אין דרך זו רצויה כ"כ, וגם היצה"ר מתנגד לזה שרוצה שירדוף אחר גשמיות, ותמיד נלחם עמו. והדרך השניה שמעידן נפשו לשם שמים אהבת השם בתענוגים, ואז יש לו מנוחה מהיצה"ר כיון שעוסק גם בגשמיות, וכדפי' בספר אמרות טהורות הפסוק (משלי ט"ז ז) ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו, ר"ל כשמכוון בדרכי איש הגשמי רצון ה', אז גם אויביו, שהוא היצה"ר, ישלים אתו.

וזה יל"פ בקרא (דברים ל' ט"ז) ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב, ר"ל שיש ב' דרכים כנ"ל, א' שיהיה חיייו חיים ע"י 'ואת הטוב' היינו שיתעדן בגשמיות לש"ש, והדרך הב' ואת המות שחיינו בבחינת מות והוא אומרו 'ואת הרע' ע"י הסגופים, ועצתו אומר השי"ת יתעלה ובחרת בחיים למען תחיה.

לכן בשבת שתענוג הגוף היא מצוה, הוא בחינת יום קדושה ומנוחה לעמך נתת, היינו שזוכה לקדושה ומנוחה מהיצר, וזהו שאומרים הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו שבת קדושה ומנוחה לחי העולמים.

וז"ש כי תצא למלחמה, כאמרם ז"ל שעת סעודה שעת מלחמה, על אויבך הוא היצה"ר, ואמר רש"י במלחמת הרשות, ר"ל במעשה הגשמי תלחם עם היצה"ר

פנינים יקרים מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לדקדק מה יש לו למלוה ממשכון זה, שהוא צריך תמיד להחזירו בוקר וערב, ובפרט למה צריך המלוה להחזיר את המשכון להעני, הלא חייב לו מעות.

וי"ל הענין בזה, בהקדם הא דאיתא בתוס' (ראש השנה יז, ב) והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני, כלומר אע"פ שבדין בא העבוב לידך, כי הליות עליו מעותיך, אעפ"כ תשיבנו לו, כי אם יצעק אלי, המידה היא כך, שאשמע צעקתו לפי שחנון אני, ואיני יכול לראות בעניו, וגם יש בלשון חנון, מתנת חנם כדאמר' בברכות (ז, א) וחנוני את אשר אחון אע"פ שאינו הגון, ע"כ.

ולפי זה יתכן לומר שכוונת הקב"ה במצוה זו הוא כדי לעורר לימוד זכות גדול על בני ישראל, שהרי מצד הדין אין המלוה צריך להחזיר לעני את משכונו, שהרי העני חייב לו מעות, אבל מכיון שבני ישראל נוהגים לפנים משורת הדין להחזיר המשכון בבוקר ובערב, בזכות זה הקב"ה מתנהג עמהם מדה כנגד מדה, לרחם עליהם בדין אפילו שאינם כדאים ואינם ראויים.

וזו כוונת המקרא, ולך תהיה צדקה לפני ה' אלקיך, דהיינו שאם המלוה מחזיר לו את המשכון אע"פ שאין זה מצד הישר והדין, עי"ז ולך תהי' צדקה לפני ה' אלקיך, שהקב"ה יחוננו במידת צדקה לפנים משורת הדין, וימלא משאלות לבו לטובה ברוחניות ובגשמיות.

זכור את אשר עשה לך עמלק וגו', והיה בהניח ה' אלקיך לך מכל אויביך מסביב בארץ אשר ה' אלקיך נתן לך נחלה לרשתה תמחה את זכר עמלק מתחת השמים (כה, יז - יט)

ויש לדקדק מדוע נצטוו על מחיית עמלק רק אחרי שיבואו אל המנוחה ואל הנחלה מכל השונאים.

ויבואר על פי הנודע מפי ספרים וסופרים אהא דכתיב במלחמת עמלק (דברים כה, יח) ולא ירא אלוקים, הרמז בזה שכל מלחמת עמלק היה להכשיל את בני ישראל שלא יראו את ה'. וגם איתא בספ"ק כי עמלק עולה בגימטריא ספ"ק, שזה דרכו כסל למו להכניס ספיקות והרהורים בלב האדם בענין אמונת אלקי עולם.

וזהו דכתיב (שמות יז, טז) מלחמה לה' בעמלק מדור דור, דהיינו שמלחמת עמלק נקרא מלחמת ה', כי הוא נוגע למלכות שמים.

ולכוונה זו הזהיר התורה שהמלחמה בעמלק לא יהיה מעורב עם נגיעות שונות, כגון כדי לקבל עוד כבוד ארץ וכדו', אלא המלחמה תהיה רק למען כבוד שמו ית'.

וע"כ רק לאחר שישבו איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו, והניח להם ה' מכל אויביהם, דהיינו שעמלק לא יהיו להם בבחינת אויב, אז תמחה את זכר עמלק, דבאותו שעה הוי מלחמה לה', רק למען כבוד שמו ית'.

יצאו ממנו דורות רעים, כמו בן סורר ומורה, אבל כיון שממילא לא ישר מהם כלום, דהרי בן סורר ומורה חייב מיתה, וממילא לא תתקיים מחשבתו, ומכח טענה זו יוכל להנצל במלחמה זו כנגד יצר הרע ונתנו ה' בידך.

ורגמוהו כל אנשי עירו באבנים ומת, ובערת הרע מקרבך וכל ישראל ישמעו ויראו (כא, כא)

יש לדקדק דהנה לעיל בפר' שופטים (יז, ג) כתיב וכל העם ישמעו ויראו ולא יזודון עוד, ומדוע כאן לא כתוב הלשון ולא יזודון עוד.

וי"ל בפשטות דהנה אמרו חז"ל (סנהדרין עא, א) בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות, ולמה נכתב, דרוש וקבל שכר. והביאור הוא, שבדין סורר ומורה יש הרבה פרטים ודינים, וע"כ אינו בנמצא כלל שיהי' דין בן סורר ומורה.

ויתכן להמתיק הענין של דרוש וקבל שכר, דהתורה רצתה שכל איש מישראל, ישכיל ויבין גודל חובת הזהירות לדעת ולחקור היטב איך להתנהג בחינוך בניו כראוי בדרך התורה והיראה, ע"י שידע מה שיכול לצאת אם לא יחנך אותם מנערותם בדרך המוסר, דחושך שבטו שונא בנו, שבסוף יוצא ומלסטם את הבריות.

וע"כ לא כתיב 'ולא יזודון עוד', כיון שכל הפרשה לא נכתב אלא להורות לבני ישראל הוראה בדרך חינוך הבנים כראוי, ואין זה נודע הלכה למעשה.

כי תצא מחנה על אויביך ונשמרת מכל דבר רע (כב, י)

איתא במדרש תנחומא מהו ונשמרת מכל דבר רע, היינו מכל דיבור רע, דהיינו לשון הרע.

וי"ל שכוונתם לרמז בזה, בדבקות השמירה מלשון הרע יזכו בני ישראל לנצח במלחמותיהם, על דרך המבואר בירושלמי (פאה פ"א) אמר רבי אבא בר כהנא, דורו של דוד כולם צדיקים היו, ועל ידי שהיה להם דילטורין (בעלי לשון הרע) היו יוצאים במלחמה והיו נופלים, אבל דורו של אחאב עובדי עבודה זרה היו, ועל ידי שלא היה להם דילטורין היו יורדין למלחמה ונוצחין, כי עיקר נצחון המלחמה הוא בזכות השמירה מלשון הרע.

וזהו שאמר כי תצא מחנה על אויביך, ואיך יוכלו לנצח אותם, ונשמרת מכל דיבור רע, שיזהרו מפגם לשון הרע, ועי"ז יהיו נוצחין.

ועד"ז יש לפרש הפסוק (שמות יד, יז) ה' ילחם לכם ואתם תחרישון, דהיינו אימתי ילחם לכם ה' את מלחמות בני ישראל, רק אם ואתם תחרישון, שלא ידברו לשון הרע ולא יהיה ביניהם דילטורין.

השב תשיב לו את העבוב כבוא השמש ושכב בשלמתו וברכך, ולך תהיה צדקה לפני ה' אלקיך (כד, י)

פירש"י השב תשיב לו אם כסות לילה הוא, ואם כסות יום החזירהו בבוקר וכו'. ולכאורה יש

כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלקיך בידך (כא, י)

ויתפרש בהקדם מה שדרשו במכילתא (פ' משפטים) מיהו אויביך, זהו גוי עובד אלילים דברי ר' יאשיה, וכן מצינו שעובדי אלילים קרויים אויבים לישראל בכל מקום, שנאמר כי תצא מחנה על אויביך, בגויי הארץ עובדי אלילים הכתוב מדבר, וכמו כן בכתוב כאן כי תצא למלחמה על אויביך היינו עובדי אלילים, ע"כ.

וי"ל עד"ז דהנה אמרו חז"ל (ברכות לג, ב) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, וידוע מה שפירש הרה"ק החידושי הרי"ם מגור זי"ע שכל תפילה שהאדם מעתיר ומבקש, מסור הוא בידי שמים אם לתת לו את מבוקשו אם לאו, כי בעניני עוה"ז אין גלוי לפני האדם מה טוב לו באמת, חוץ מיראת שמים, שאם יהודי מבקש ומתפלל עבור יראת שמים מוכרחים ליתן לו בקשתו.

ועד"ז פי' הרה"ק מרוזין זי"ע הפסוק (תהילים טו, יד) ואני תפילתי לך ה' עת רצון, היינו שאם כל תפילת האדם הוא "לך ה'" היינו שמבקש על רוחניות, בזה תמיד הוא עת רצון להיות נענה בקשתו משמים.

וזהו שאמר הכתוב כי תצא למלחמה על אויביך, הכוונה על עובדי אלילים, שהם האויבים של הקב"ה, שאינם מאמינים במציאות השי"ת והם עובדי ע"ז, וכיון שהוא מלחמה הנוגע למען כבוד שמים, יהי' בטוח שנתנו ה' אלקיך בידך, כי לענין רוחניות בודאי הוא עת רצון תמיד להיות נענה מן השמים.

וראית בשביה אשת יפת תואר והשקת בה ולקחת לך לאשה (כא, יא)

ופירש"י לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע, שאם אין הקב"ה מתירה ישאנה באיסור, אבל אם נשאה סופו להיות שונאה שנאמר אחריו כי תהיין לאיש וגו' וסופו להוליד ממנה בן סורר ומורה לכך נסמכו פרשיות הללו, ע"כ.

ואפ"ל סמיכות שתי פרשיות אלו, על פי הידוע מה שכתב החיד"א ז"ל בפני דוד (פ' חיי שרה) בשם חד מקדושי קדמאי, דמצינו דלבן בקש לעקור את הכל, ואיך בירכה אחותינו את היי לאלפי רבבה. ופירש דרוב הבנים הולכים אחרי אחי האם, ולבן התכוון ברשעו, אחותנו אם תהיי כמוני ברשע, ובניך ילכו אחר הרוב וידמו לנו, אז תהיי לאלפי רבבה, שיהיו לך רבבות בנים כמוני, עכ"ד.

והנה כך הוא דרכו כסל למו של יצר הרע, שכל מטרתו להכשיל את האדם ביפת תואר, הוא בכדי להקים אח"כ ממנו דורות רעים שיידמו לאחי האם, כי בסופו מוליד בן סורר ומורה.

ובזה יתבאר דברי רשי"ל, ולקחת לך לאשה, לא דברה תורה אלא כנגד יצה"ר, שתדע מה להשיב ליצה"ר הרוצה להכשיל אותך ביפת תואר, שהרי כל מטרתו היא שיכשלו ביפת תואר, כדי שעי"ז